यद्यपि भावनयैवाङ्गानां सम्बन्धो न परस्परम् तथापि नोत्पत्तिवेलायामङ्गसम्बन्धः · स हि प्रथमं भाव्यमपेक्षते तच्छाभश्च फलवाक्ये [१] तेन फलवाक्यावरुद्धानामुत्पत्तिवाक्यानामङ्गसम्बन्धः · फलवाक्ये च फलं प्रति विवक्षितसाहित्यानां विनियोगात्फलार्थिनां युगपत्सर्वेषु कर्तव्यतावगतिः [२] · यस्यां हि बुद्धावाग्नेयः कर्तव्यतयोपतिष्ठते तस्यामेवाग्नीषोमीयादयोऽपि प्रयोगविध्येकवाक्यत्वात् · तेन सर्वेषु कर्तव्यतयोपस्थितेषु [३] चिकीर्षितेषु च पौर्णमासीकालो विहित इति यैकैव पौर्णमास्युपात्ता सैवागृह्यमाणविशेषत्वात्सर्वथा [४] भवति । तथा देशोऽपि । तस्मात्तत्त्वं देशकालौ । सौर्यादीनां पुनः पृथक्पृथक्स्वफले विनियुक्तानां पृथगेव कर्तव्यतावगमो नानाविधिविधेयत्वात् · तेन तैरन्योऽन्यानपेक्षैरेव य इष्ट्येत्येवमादिना कालः सम्बध्यतऽइति नास्ति तत्त्वम् · यदा चैवं प्रयोगवाक्यशेषत्वं कालादीनाम् तदाङ्गानामपि [५] तत्कालत्वं सिध्यति · तथा हि साध्यसाधनांशयुक्तावगता [६] भावना कथमितीत्थम्भावमपेक्षते भावनागतश्च रूपविशेष इत्थम्भावः प्रज्ञातरूपा च भावना कालादीनपेक्षते · तेन प्रकारापेक्षायां भावनायाम् तत्प्रकारत्वेन प्रयाजादिष्ववगतेषु सामस्त्यरूपेण भावनाख्ये व्यापारे प्रयोगापरपर्यायेऽवगते तद्धेषत्वेन कालादयो विधीयन्तऽइत्यङ्गानामपि तऽएव देशादयो भवन्ति । द्रव्यदेवतं पुनर्न समस्तप्रयोगसम्बन्धित्वेन विधीयते अनपेक्षितत्वादयोग्यत्वाच्च · न ह्यग्न्याधानबर्हिःस्तरणाद्यनुरक्तस्य प्रयोगस्य द्रव्यदेवतापेक्षा नापि तन्निष्पत्तौ द्रव्यदेवतं समर्थम् किंतु फलभावनावयवयागरूपनिष्पादनेन [७] द्रव्यदेवतमपेक्षितत्वाद्योग्यत्वाच्च सम्बध्यते । तस्मान्न प्रधानसम्बन्धि द्रव्यदेवतमङ्गानां भवति · कालाग्नयश्चाग्नेयादिकरणिकया [८] फलसाधनया [९] समग्ररूपया सम्बध्यमानास्तदन्तर्गतानामङ्गानामपि भवन्तीति विशेषः । अतः साधूक्तम् न कृत्स्नोपदेशादिति । एवं वैश्वदेवादिष्वपि प्रधानानामङ्गानां च देशे काले च कृत्स्नोपदेशो ज्ञेयः ॥ ॥ केचिदेवं व्याचक्षते । देशकालौ

---

१) Thus २. and Çâstradîp. °वाक्यैः २. २) °ताचगतिः २. ३) ? °योरूप° २. कर्तव्यतयावगतेषु Çâstr. ४) सौवागृ° २. ५) ? तदङ्गा° २. ६) °शेयुक्ता २. ७) °फलभावयवयाग° २. ८) °यस्त्वाग्ने° Çâstr. ९) फलं साध° २. फलभावनया Çâstr.